

KOMMENTTI ARNE NEVANLINNALLE

Arne Nevanlinnan kolumni *Jaccuse* (niin & näin 1/1998) on ikävä esimerkki EU-EMU-keskusteluamme vaivaneesta epäsuhdasta. Poliittisen eliittimme nykylinjan kannattaminen katsotaan normaalksi asiaksi, jonka perusteeksi riittävät puhujan itsensä esittämät syyt. Kriittiset puheenvuorot sensijaan selitetään niiden esittäjän poikkeavasta taustasta johtuviksi. Henkilö on ruotsinkielinen, vasemmistolainen/ oikeistolainen, omaa epäilyttävän menneisyyden, on saanut ulkomaisia vaikutteita (!), luulee jotakin olevansa jne. jne. jne....

Nevanlinna käsittelee, muiden asioiden ohella, tutkijoiden vetoomusta EMU-kansanäänestyksen puolesta. Häinkin antautuu tällaiseen ikävään vihjailuun. Yhtenä vetoomuksen allekirjoittajana voin tietenkin mennä takuuseen vain omasta vilpittömydestäni. Toisaalta itse vetoomukseen kuuluvassa, pitkäkössä tekstissä esitetyt argumentit ovat mielestäni jo sinällään riittävän painavia selittämään kannanotomme.

Nevanlinna esittää myös epäilyttävän teesin, jonka mukaan yhteiskunnallista kannanottoa 'on pakko kutsua moralistiseksi', ellei sen esittäminen aiheuta puoltajalleen konkreettista riskiä. Silloinhan lähes kaikki sananvapauden oloissa käyty poliittinen keskustelu olisi luonteeltaan moralistista.

Huomauttaisin vielä, että minkä tahansa kannanoton seuraukset esittäjälleen ovat osin ennakoimattomat. Zola ei kirjoittaessaan voinut aavistaa itselleen koituvia seurauksia. Tuskin myöskään J-P. Roos, Thomas Wallgren tai muut vetoomuksen alullepanijat ennakoivat osalleen lankeavaa ryöpytystä.

Olli Lagerpetz

**Vastine Arne Nevanlinnalle
TELYÖTTE MINUT ÄLLIKÄLLÄ**

Eräs akateeminen vaikuttaja, joka varmaan pitää itseään intellektuellina, kritisoi artikkelissaan *Jaccuse* kahta suomalaista julkilausumaa. Toinen niistä oli vetoamus EMU-kansanäänestyksen puolesta. Artikkelin kirjoittajan, Arne Nevanlinnan, mukaan sen allekirjoitti "joukko akateemisia vaikuttajia, jotka varmaan pitävät itseään intellektuelleina". Toinen oli *Ritarikun-*

tien kanslialle osoitettu kirje, joka julkisti kahden taiteilijan *Pro Finlandia*-mitalien palauttamisen. Koska allekirjoittanut on laatinut jälkimmäisen kirjelmän, katson tarpeelliseksi vastata Nevanlinnan kritiikkiin.

Siihen ei ole mahdollista vastata aivan lyhyesti, koska Nevanlinnan artikkeli oli paitsi matalamielinen myös sekava ja huonosti argumentoitu.

Nevanlinna kertoo lukeneensa *le Nouvel Observateurin* numeroa, joka oli omistettu Zolan avoimen kirjeen muistolle. Kymmenen "kansainvälisesti tunnettua kirjailijaa" oli kirjoittanut vastaavanlaiset kirjelmat itse valitsemistaan ajankohtaisista aiheista. Heidän tilatuissa puheenvuoroissaan Nevanlinna näkee "painavuutta, yleispätevyyttä ja moraalista kantavuutta". Mutta kuinka onkaan suomalaisten kiistakirjoitusten laita?

Nevanlinna on kokenut erikoisen hallusinaation mitalienpalautuskirjettä lukiessaan: vasemmalla poskellaan "brezhneviläisyyden kylmän henkäyksen". Hän kirjoittaa: "Jotta kannanottoa voisi kutsua moraaliseksi, sen pitäisi mielestäni olla aidosti vilpiton ja johonkin mittaan saakka tiedostettu, vailla minkään karvaisia ketunhäntiä kinalossa. Tätä vaatimusta suomalaiset puheenvuorot eivät täytä."

Viittaus "brezhneviläisyyteen" on mitä epämieläräisin. Väittääkö Nevanlinna epäsuorasti, että kirjelmä muistuttaa taistolaisen kannanottoja (mitä niistä?) tai että kirjoittaja olisi aikoinaan kuulunut heidän riveihinsä? Haluaako hän ehkä sanoa, että mikään entisen uusstalinistin puheenvuoro ei voi olla moraalinen eikä "aidosti vilpiton"? Vihjailu on huono tyylikeino; parempi olisi sanoa suoraan se mitä tarkoittaa ja tarkoittaa sitä mitä sanoo.

Nevanlinna arvelee myös, että EMU-kannanoton allekirjoittajista suuri osa oli "(entisiä?) stalinisteja". Vaikka niin olisikin asian laita, se ei vähennä kenenkään kannanoton painoarvoa. Ihmisten kannanottojen ignorointi heidän poliittisella menneisyydellään on typerä joskin yleinen tapa.

Satun myös tuntemaan Nevanlinnaa paremmin mitaalkirjeen kirjoittajan menneisyyden. Se oli epäpoliittisuudessaan erittäin kaukana siitä, mitä Nevanlinna kutsuu stalinismiksi.

Kertokaapa, Arne Nevanlinna, millä mitatitukulla olette mitannut suomalaisten tiedostavuuden matalan tason ja meidän vilpittömystemme epäaitouden ihaillemiinne ranskalaisiin intellektuelleihin verrattuna? Näihin, joista aniharva korotti äänensä maansa ydinpommikokeita vastaan, näihin jotka painavasti ja yleispätevästi vaikenivat kauniilla äidinkielellään silloin kun Ranskan



Kirjeitä lukijoilta

hallitus räjäytti *Rainbow Warriorin*?

Nevanlinna kummastelee myös sitä, että mitalit palautettiin niin kaukaisen maailmankolkan kuin Indonesian vuoksi kun lähempänäkin tapahtuu ihmisoikeusrikkomuksia. Edes niin tiedostamattomat ja vilpilliset henkilöt kuin miksi Nevanlinna kokee suomalaiset taiteilijat, eivät ole voineet jäädä tietämättömiksi tästä tosiasiasta. Mutta kas kun juuri Suharton hallituksen ministerille ja indonesialaisen *April*-yhtiön pääjohtajalle myönnettiin saman ritarikunnan kunniamerkit kuin meille suomalaisille taiteilijoille! Kas kun meillä oli vasta nyt ensimmäinen otollinen tilaisuutemme reagoida näkyvästi, vahvasti ja täsmällisesti suomalaisen ulkopoliittikan käytäntöön, joka on vuosikymmeniä inhottanut meitä! Indonesia on toki vain eräs esimerkki Suomen vaihtuvien hallitusten pelkurimaisesta tavasta harjoittaa ulkopoliittikkaa. Suomi on tyytynyt rakentamaan ystävällismielisiä suhteita Indonesian korruptoituneeseen hallitukseen, mutta välttänyt kosketusta sen demokraattiseen oppositioon.

Nevanlinna murehtii sitä, että suomalaiset vastalauseiden kirjoittajat eivät maksa hintaa mielipiteensä julkistamisesta toisin kuin Zola. (Hänet tuomittiin vapausrangaistukseen, jota hän tosin ei koskaan joutunut kärsimään.) He eivät Nevanlinnan mukaan ottaneet mitään riskejä, ja "yksin tällä perusteella heidän toimenpiteitään on pakko kutsua moralistisiksi".

Tämä on peräti mielenkiintoinen argumentti. On totta, että Suomessa voi protestoida ilman vapausrangaistuksen, kuolemantuomion tai edes sakkojen uhkaa. Onko siis niin, että koska täällä voi harjoittaa

sananvapautta ilman suuria riskejä, täällä ei pitäisi harjoittaa sananvapautta ollenkaan? Tai jos erehtyy sen tekemään, saa aina kuulla saman laulun: "Tuo on moralismia" tai jopa "kaksinaismoralismia" tai vähintäänkin tekopyhyyttä. Nämä argumentit kuulin jo kymmenkunta vuotta sitten protestoidessani niitä toimittajia vastaan, jotka ylistivät kissantappovideota. Samasta yhteydestä muistan entisen filosofian opettajani S. Albert Kivisen sanat: "Tässä tapauksessa täytyykin olla moralisti." Totta, olen mieluummin moralisti kuin mykkä, penseä ja reagoimaton.

Nevanlinna arvelee, että avoimien kirjeiden takana "piilee motiiveja, tarkoituksia, tavoitteita, ajatuspinttymiä ja menneisyyden peikkoja, joista tekstissä ei näy jälkeäkään".

Ensimmäiseksi: kirjoittaminen on poistamista. Jokaisen tekstin taustalla piilevät suunnattomat tietoiset ja tiedostamattomat ajatusvarastot, joita kirjoittaja ei voi edes itse väittää perusteellisesti tuntevansa. Mutta teksti, johon ne kaikki yritettäisiin tunkea, muistuttaisi enemmän romaani-sarjaa kuin lehtijuttua eikä mikään media sellaista julkaisisi.

Toiseksi: Entäpä jos yksinkertaisin selitys olisi tälläkin kertaa paras? Ehkäpä EMU-protestin allekirjoittajat todella halusivat kansanäänestystä eivätkä vain nostaa profiiliaan tai matkia lahdentakaisia mielipiteitä, kuten Arne Nevanlinna päätteli. (Mitkä näin alkeellisen päättelyn takaiset motiivit, ajatuspinttymät ja menneisyyden peikot ovat, sitä sopii vain arvailla. Eivätpä ne ole näkyvissä Nevanlinnan teksteissä.) Ehkäpä mitalin palauttaneet taiteilijat halusivat todella ilmaista kyllästyksensä Suomen ulkopolitiikkaan eivätkä kohentaa teostensa myyntiä.

Mutta jonkinlaisen nimellisen hinnan suomalaisetkin älymystön edustajat ovat maksaneet. Sen että kuka tahansa pahan-suopa henkilö voi mustata julkisuudessa heidän motiivinsa, tavoitteensa ja menneisyytensä.

P.S. Ehkäpä nyt, kun Suharton hallitus lähestyy pikaisesti väkivaltaista loppuaan, täälläkään ei jakseta enää ihmetellä, miksi mitalit palautettiin niin kaukaisen maailmankolkan kuin Indonesian vuoksi. Toisin kuin presidentti Ahtisaari ja Arne Nevanlinna kuvittelevat, tässä ajassa mikään maailmankolkka ei ole enää kaukainen.

Helsingissä 14.5.1998
Leena Krohn